

**ESTRATÈGIA PER AL DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE DE CATALUNYA**

2026.cat

**“JORNADA DE PROPOSTES DEL MÓN
EDUCATIU”**

Xarxa de Recerca en
Educació per a la
Sostenibilitat
Edusost.cat

**JORNADA DE PROPOSTES DEL MÓN EDUCATIU.
ESTRATÈGIA PER AL DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE DE CATALUNYA
2026.cat
INFORME FINAL**

INTRODUCCIÓ

L'actual conjuntura econòmica genera moltes incerteses. La crisi tindrà efectes a curt, mitjà i llarg termini i, de fet, ja ha començat a afectar a l'economia, la societat i el medi. El repte que afrontem és important i requereix una resposta intel·ligent. Davant aquest horitzó l'*Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya* vol contribuir combatin la crisi ambiental passant del problema a l'oportunitat. És per això que es vol portar una visió nova, integradora i transversal, orientada a establir les directrius bàsiques per avançar envers un escenari més sostenible a mitjà i llarg termini. L'estratègia no és una solució màgica a tots els problemes però sí un instrument que ha d'ajudar a prevenir-los o, si més no, a mitigar-los.

L'*Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya* és una estratègia de país impulsada amb visió transversal i orientada a avançar vers escenaris de major sostenibilitat social, econòmica i ambiental per a Catalunya. L'horitzó temporal s'ha situat a l'any 2026, en coherència amb els escenaris territorials i demogràfics definits pel programa de planejament territorial de Catalunya, una estratègia que, evidenciant les disfuncions de l'actual model socioeconòmic (de les quals l'actual crisi n'és un exponent clar), contribueix a superar-les aportant directrius i solucions globals innovadores.

Per tal d'elaborar escenaris de futur per a una Catalunya sostenible, el Departament de Medi Ambient i Habitatge, amb la col·laboració del Departament d'Interior Relacions Institucionals i Participació, està duent a terme un procés de participació perquè la societat pugui fer les seves aportacions a l'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya.

Aquest debat sectorial participatiu s'ha dividit en les següents temàtiques:

- Mobilitat
- Construcció
- Agrari
- Indústria
- Turisme
- Comerç i Consum
- Energia
- Governança

Cadascuna d'aquestes sessions de debat sectorial s'estructuren en els àmbits següents: acadèmic, econòmic, associatiu i de l'Administració.

L'Educació no forma part del debat sectorial en si mateixa, però per encàrrec del Departament de Medi Ambient i Habitatge, la Xarxa de Recerca en Educació per a la Sostenibilitat va organitzar una Jornada sobre el paper de l'Educació en l'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible, per tal d'identificar els reptes futurs en aquest àmbit. L'Educació s'ha tractat a tots els nivells educatius, des de primària fins a l'ensenyament universitari, tenint en compte també l'educació en el lleure.

La Jornada **Jornada de Propostes del món educatiu a l'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya 2026.cat** es va celebrar el 27 de maig de 2009 a la Casa de Convalescència de l'Hospital Sant Pau de Barcelona. La jornada estava adreçada a personal docent de tots els nivells educatius, a gestors d'oficines verdes de les universitats catalanes i a responsables d'agendes 21 locals i/o escolars.

La jornada va comptar amb la participació de la Sra. Mireia Cañellas (Responsable de Desenvolupament Sostenible, Direcció General de Polítiques Ambientals i Sostenibilitat del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya) que va explicar el document "Proposta de Reptes Socioambientals a Catalunya" per emmarcar el debat en el si de l'Estratègia. Seguidament, el professor Carles Saura de l'IES Monturiol de Barcelona va fer un repàs dels projectes d'educació ambiental engegats ens els últims anys per tal d'emmarcar la situació de l'educació ambiental en l'educació formal. Per la seva banda, el Dr. Antoni Grau de la Universitat Politècnica va fer una valoració crítica de l'estat de l'educació per a la sostenibilitat a la universitat.

La metodologia de treball de la jornada va consistir en la constitució de tres grups de treball per tal que els participants poguessin fer les seves aportacions. Aquests grups van ser: educació formal, universitats i recerca. El debat en el si dels grups va permetre consensuar diverses propostes d'actuacions que van ser recollides pels moderadors de cada grup. Així mateix, els participants disposaven de fitxes per fer aportacions a títol individual que van ser recollides i s'han tingut en consideració alhora de redactar aquest document.

La jornada va comptar amb la participació de 70 assistents de perfils diversos: professorat universitari, professorat de ceips i instituts, representats d'entitats, gestors de centres d'educació ambiental i tècnics municipals.

L'objectiu de la **Jornada de Propostes del món educatiu**, emmarcada dintre de l'eix de l'Educació, és proposar accions que es puguin dur a terme per part de tots els col·lectius educatius de Catalunya per tal d'establir les directrius en matèria educativa i de gestió de Centres Educatius per al Desenvolupament Sostenible a Catalunya en l'horitzó del 2026. Aquestes accions han estat recollides entre els assistents, fruit del debat i de la reflexió en la Jornada i s'han ampliat i concretat amb altres propostes extretes de la passada Jornada Universitats i Canvi climàtic, celebrada el 14 de febrer de 2007, dins el marc de la Convenció Catalana del Canvi Climàtic .

Com a treball previ, i per tenir un primer document de treball durant la Jornada, es va lliurar als assistents el document *La Sostenibilitat. L'opció intel·ligent per a un futur competitiu i de qualitat, que* va ser presentat el passat 8 de maig de 2009 en la Jornada Inaugural de l'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya 2026.cat

En aquest document, en el capítol *Una estratègia que és una eina de futur* es proposen els subàmbits que permeten aprofundir en l'anàlisi i estructurar ordenadament els reptes que s'anomenen socioambientals.

Per tal de trobar accions que permetin millorar i planificar estratègicament el futur sostenible a Catalunya dins el marc educatiu, els organitzadors varem crear inicialment tres grans blocs estructuradors:

- Docència,
- Recerca/Transferència de Coneixement i
- Vida de Centres/Vida de Campus.

Aquesta estructura de blocs pretén facilitar la visibilització d'accions concretes alhora que defineix naturaleses diferents entre les accions que es poden emprendre des del món educatiu. Per buscar els reptes del bloc de la Docència s'ha cregut convenient, per claredat i aplicabilitat, que havien d'estar distribuïts segons els nivells educatius ja que cadascun presenta unes necessitats i un entorn de treball diferent segons cada nivell.

Així doncs, els reptes s'han distribuït segons estiguin en Infantil i Primària, Secundària/Batxillerat i Universitat, tenint en compte l'Educació no formal com a un altre apartat més.

En el bloc de **Docència** s'ha recollit aquelles accions que són pròpies de l'activitat acadèmica, sobretot, fent referència al “què fem a l'aula”, però també al “com ho fem”, al “quan ho fem” i “per què ho fem”. També s'han recollit les accions que permeten la interrelació amb i entre els alumnes, seria el “amb qui ho fem” i “per qui ho fem”. No cal oblidar també totes les activitats acadèmiques que no es fan explícitament dins del aula però que són clarament de caire educatiu. En canvi, els reptes de Vida de Campus / Vida de Centre i Recerca / Transferència de Coneixement s'han buscat dintre dels àmbits i subàmbits plantejats en el document guia de l'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya, i es tracta d'omplir una gran matriu on en un eix estan els subàmbits i en l'altre eix estan els blocs, de la següent manera:

Subàmbits	Vida de Centre/Vida de Campus	Recerca/Transf. Coneixement
1. Urbanisme i planejament		
2. Patrimoni natural		
3. Mobilitat		
4. Energia i canvi climàtic		
5. Aigua		
6. Residus		
7. Salut		
8. Producció i consum sostenibles		
9. Equitat i inclusió social		
10. Sensibilització		
11. Governança		

L'apartat **Recerca/Transferència de Coneixement** fa referència a la recerca que es du a terme en les Universitats, en principi en qualsevol subàmbit, però clarament en la recerca sobre temes educatius i pedagògics. La transferència de coneixement fa referència a la relació Universitat – Empresa i a la transferència tecnològica i de coneixement que hi ha entre ambdues entitats. Es reconeix també que aquesta transferència també existeix en el món no Universitari i s'han volgut recollir aquelles accions que s'hi encabeixen.

El bloc referit a la **Vida de Centre/Vida de Campus** correspon aquelles accions que són pròpies del funcionament del centres docents (en el cas d'Escoles i Instituts) o al funcionament del Campus quan ens referim a la Universitat. Aquí s'han recollit accions que afecten a edificis i persones que els habiten i les seves interrelacions, sense tenir en compte els aspectes acadèmics. Les accions recollides fan referència tant a la gestió dels Centres Educatius, els seus òrgans de govern com a les relacions humanes que s'estableixen..

El subàmbit de la **Governança** té un caire transversal a tots els altres subàmbits i en tots els blocs, per la qual cosa les accions dirigides en aquesta direcció s'han recollit de forma separada, mantenint aquesta transversalitat.

Totes les accions que han sortit fruit de la Jornada estan destinades a trobar solucions als reptes que es generen en una estratègia de país per tenir un desenvolupament sostenible per als propers anys. Creiem que les accions són d'una importància cabdal en un futur a curt i a mitjà termini per tal d'educar als infants, nois i noies, adolescents i a la societat en general per crear un món més sostenible i tenir uns horitzons més amplis i globals, en els que els vincles entre la societat i la terra que l'habita són els que permetran que ambdues perdurin molt més anys.

CRITERIS DE SELECCIÓ DE LES ACCIONS

En tot el procés general de l'*Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya* no s'han fixat criteris per decidir quines accions seran vàlides o no per al procés. Amb això volem dir que es podria seguir el lema de "qualsevol acció es vàlida si serveix per al desenvolupament sostenible". Creiem doncs que aquest lema no és vàlid en absolut, per que provoca que certes accions no siguin valorades en altres claus sinó exclusivament en clau d'obtenir una finalitat. Cal tenir en compte altres factors a l'hora de proposar accions com l'efecte sobre les persones, la societat i el propi medi natural. L'exemple més paradoxal és proposar l'energia nuclear com a alternativa a les fonts actuals que generen grans quantitats de CO₂, sense parar-se a pensar en els seus efectes en altres termes (cost de l'energia generada, recursos naturals i minerals per abastir de combustible les centrals nuclears, generació de residus radioactius, efectes socials en les poblacions on hi ha instal·lacions nuclears, ús militar de material radioactiu tant enriquit com empobrit...). Com un es pot imaginar no val tot per tenir un desenvolupament sostenible i per tant proposem un conjunt de criteris en els quals circumscriurem les accions, no només per aquesta jornada de reflexió, sinó que els voldríem estendre a totes les Jornades de l'*Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya*. Aquest conjunt de criteris ha de contemplar que les accions:

1. Siguin respectuoses amb el medi natural, no provoquin més residus, més extracció d'altres recursos naturals i minerals ni transformacions innecessàries dels recursos.
2. Siguin accions que no afectin a la societat en el seu desenvolupament humà, que tinguin en compte les persones per sobre de qualsevol benefici.
3. No anteposin el creixement econòmic per sobre del desenvolupament sostenible, i no haguem de sentir allò del “creixement sostenible”.
4. Siguin accions èticament correctes tot i que siguin legals (no sempre la llei és justa ni ètica).

Un altre aspecte molt important de les accions és que han d'anar encaminades cap a la reducció del consum. No n'hi ha prou amb el canvi de tecnologia, de font d'energia ni de combustible si l'ús i necessitat d'aquesta energia i el consum en general no es redueixen. Les accions han de contemplar una reducció dràstica de l'ús de l'energia, una reducció de la mobilitat, una reducció de la producció industrial, una reducció del consum quotidià. En definitiva, proposem un canvi de paradigma: consumir menys i millor, consumir més conscientment, canviar els hàbits de les persones per frenar la producció i la demanda energètica, que juntament amb l'ús d'energies renovables, produiria menor impacte en el canvi climàtic, a més d'un estalvi de recursos naturals.

EL PROCÉS

Seguint l'esperit de l'Estratègia el procés ha procurat ser el màxim de participatiu. La jornada va donar una especial preeminència al temps de debat entre els participants en tres grups de treball específics dinamitzats per persones de l'organització.

Com ja hem comentat anteriorment, els participants van tenir la possibilitat de proposar accions de manera col·lectiva enriquides pel debat en el grup de treball però també de manera individuals mitjançant una fitxa.

Les accions recollides podem considerar que en molts casos fan referència a accions que els participants coneixen o desenvolupen en els seus entorns laborals i que es poden trobar en diferents fases de desenvolupament. Així doncs, es demanava que les accions que estiguessin vinculades a una acció ja en execució i s'especificués el seu nivell de desenvolupament:

- **Anàlisi:** accions en fase d'estudi, valoracions, recollida d'indicadors, etc..
  - **Disseny:** accions destinades a crear plans, polítiques, marcs... que tenen per objectiu la redacció de recomanacions i també accions encara no s'han dut a la pràctica.
  - **Implementació:** les accions que, previ anàlisi i disseny de la pròpia acció, es poden dur a terme en l'àmbit corresponent.
  - **Avaluació:** les accions encaminades a verificar el resultat obtingut després de la implantació.
- Donat per descomptat el fet que els participants podien referenciar tantes accions a títol individual com desitgessin, el debat es va dirigir a trobar accions en cada subàmbit que intentar cobrir una mínima diversitat. d'accions en cada subàmbit.
- Aquesta distribució d'accions no és tan quantitativa sinó més aviat qualitativa, fent que en cada subàmbit es desenvolupin accions que conduïxin a unes propostes coherents per a l'estratègia del desenvolupament sostenible.

RESULTATS DE LA JORNADA

Seguint els apartats que ens varem fixar quan vàrem realitzar la Jornada, a continuació es recullen els reptes sostenibilistes recollits per afrontar a l'horitzó del 2026 seguint aquests apartats.

Recerca/Transferència de Coneixement

1. Urbanisme i planejament

Cal aprofundir en el disseny de ciutats més sostenibles mitjançant la recerca des de diferents graus universitaris, tant humanistes com socials fins a tècnics i arquitectònics i alhora incorporar a la ciutadania a aquest debat. Tenir en compte des del comportament urbà i els hàbits de les persones, fins a la tipologia dels edificis i la pròpia producció d'energia d'aquests. Es remarca la necessitat de convertir-los no en consumidors si no en productors de la pròpia energia que consumeixen. Així com, pensar en els nous models urbanístics que concentrin les ciutats i frenin el creixement basat en urbanitzacions aïllades i fora del nucli urbà.

Cal repensar la tecnologia com una "eina verda" eficaç i eficient sempre al servei de les persones (robòtica de serveis).

2. Patrimoni natural

Cal impulsar la investigació en agricultura ecològica i en tipologies de pesticides no agressius amb el mediambient.

Cal difondre entre la població el coneixement de les espècies agrícoles autòctones valorant-ne la diversitat com a font de nous sabors.

Impulsar les espècies autòctones en la reforestació d'espais malmesos i fer recerques d'àmbit locals per tal d'afavorir la restauració de paisatges específics.

Així mateix cal aproximar la recerca i els treballs de camp a la població i especialment els més petits per tal de donar a conèixer i protegir el patrimoni natural com un bé cultural.

3. Mobilitat

Desenvolupar, mitjançant la investigació i la transferència de tecnologia entre universitat i empresa, nous tipus de vehicles de baix consum amb motor d'explosió, augmentar i donar més recursos en la recerca de vehicles elèctrics i en les seves estacions de provisionament; vehicles híbrids, piles d'hidrogen i altres línies innovadores.

Pensar i generar infraestructures per sistemes de transport de persones en substitució de l'avió, per exemple el tren. Buscar nous vehicles pel transport de matèries en substitució del camió.

Incrementar doncs de manera significativa la recerca en vehicles menys contaminants pel transport col·lectiu de persones i mercaderies.

Però el que permetria un desenvolupament sostenible de veritat seria reduir la mobilitat obligada i el pes del turisme en el PIB. La reorganització de la producció en àrees regionals de proximitat que minimitzin el transport de mercaderies; reduir el sistema "just in time" per no convertir l'espai viari un magatzem en moviment; flexibilitzar els sistemes de tinença d'habitatge i serveis (escoles, etc.) per facilitar viure a prop de la feina i reduir el "commuting" etc.

4. Energia i canvi climàtic

Centres de producció d'energia més petits i més propers al lloc del seu consum. Millorar el transport de l'energia per evitar pèrdues dels actuals circuits conductors, per tant, s'ha de fer recerca en un transport més eficient. També cal investigar en la producció i l'emmagatzematge de l'energia solar, eòlica, geotèrmica, entre d'altres, aquelles energies que es poden generar des d'una edificació i utilitzar pel consum d'aquesta. Evitant així el transport actualment poc eficient de l'energia.

Un punt més a tenir en compte dins el present subàmbit es l'eliminació gradual de l'energia nuclear en pro de fonts d'energia renovable.

5. Aigua

Investigar en nous mètodes per la dessalinització per reduir el consum energètic.

Invertir en l'ampliació del procés terciari en plantes depuradores i reutilització del aigua tant per usos agraris com humans.

Desenvolupament de la xarxa del cicle del aigua de forma intel·ligent per la captació, distribució, emmagatzemament i reutilització.

6. Residus

Investigar noves possible valoritzacions de residus així com els hàbits i comportaments de les persones vers els residus i l'eliminació de possibles inhibidors del comportament proambiental. Cal fer recerca sobre l'anàlisi del cicle de vida de diferents productes i fer ús de la reducció en l'origen.

Revisar les normatives sanitàries i els presumptes estàndards de qualitat que estan "obligant" a incrementar la producció d'embalatges de forma exagerada i multiplicant la producció de residus, per presumptes raons de salubritat i qualitat dels productes, de forma no prou justificada.

7. Salut

Desenvolupament de tècniques de bioenginyeria que ajudin a les persones a través de la ciència: robòtica mèdica, nous materials per implants, etc.

Eliminació d'hàbits poc sostenibles saludablement, amb informació des dels centres d'educació i, investigació en tècniques eficients i innovadores des de la universitat.

Investigar i estandarditzar raons socials extrasanitàries que provoquen un increment innecessari de consum de productes farmacèutics que sovint es converteixen en residus perillosos.

8. Producció i consum sostenibles

Potenciació de la recerca en processos industrials més respectuosos amb el medi natural (química verda, etc.)

Dissenyar ecoetiquetes amb informació objectiva del producte, el seu cicle de producció, el seu envàs la relació d'ambdós amb el seu entorn (ex: producció local, distància en km entre la producció i el consum, emissions de CO2 generades, petjada ecològica...)

9. Equitat i inclusió social:

Recerca en sociologia, psicologia i específicament en psicologia mediambiental, per tal que mitjançant certes “eines” socials com participació, activitats, mediacions, entre altres, s’aconsegueixi una millor convivència entre veïns i una major implicació de la ciutadania en les problemàtiques socioambientals..

10. Sensibilització

Reducció del consum energètic. S’ha d’augmentar l’educació i la recerca en el comportament humà, amb la fi de trobar mètodes adequats i holístics, que tinguin en compte a la persona des de diferents vessants, per tal de canviar certes conductes o hàbits poc sostenibles, com reduir el consum energètic, reciclar la brossa, ús del transport públic.

Com s’ha esmentat al principi d’aquest document, hi ha certes propostes que s’han reciclat o complementat amb les de la jornada d’Universitats i Canvi Climàtic, les dos propostes següents en són un exemple:

- Creació del Mapa Català de Recerca en Sostenibilitat
- Fomentar la participació activa en xarxes internacionals de recerca en educació per a la sostenibilitat.

11. Governança

Les accions des de la governança passen pel reconeixement institucional en la recerca en educació per a la sostenibilitat i el desenvolupament per a la sostenibilitat per tal de tenir currículums valoritzats en aquests punts. S’ha de reconèixer la sostenibilitat com a un nou valor social positiu. S’ha d’invertir en aquest valor tan social com econòmicament creant centres de recerca en EDS, invertint en RDS (Recerca per al DS) i fomentant el Pla de transferència del coneixement en Sostenibilitat a la societat per a totes les universitats catalanes (*Science shops*)

Vida de Campus/Vida de Centre

1. Urbanisme i planejament

Els edificis dels espais educatius han de ser un referent tant per la societat com pels propis alumnes pel que fa a temes de sostenibilitat. Des del món educatiu es varen recollir les següents accions:

Planificar l’ubicació escolar en les noves zones de creixement demogràfic. Per tal d’evitar desplaçaments en vehicle privat.

Localització centralitzada. Els centres educatius han d’estar ubicats en zones centrals on arribin els transports públics i l’accés sigui fàcil.

Entorn agradable: espais verds, carrers peatonals. Per tal que els estudiants puguin assistir amb seguretat a l'escola a peu o amb bicicleta i gaudir de l'importància dels espais verds.

Interacció amb la societat. És important crear vincles entre l'escola i la universitat vers la societat. Fomentar la transmissió de valors i la cooperació entre les dues bandes.

Planificar i rehabilitar l'entorn incorporant criteris de Sostenibilitat en la rehabilitació i construcció de centres educatius, convertint-los en un referent social.

Potenciar l'energia solar tèrmica per la generació d'aigua calenta sanitària així com d'altres sistemes actius i passius de reducció d'emissions de CO₂, reducció dels consums (energètics, lumínics i d'aigua) etc...

Participar en projectes que analitzen diferents habitatges europeus per a la sostenibilitat en l'àmbit de l'arquitectura i urbanisme.

Energia fotovoltaica en tots els edificis

2. Patrimoni natural

Els centres educatius i els campus universitaris es poden dur a terme diverses accions per aquest subàmbit. És poden fomentar i crear espais de biodiversitat en el centre, relacionar els centres educatius amb els seus entorns naturals i donar a conèixer els corredors biològics, potenciar l'hort escolar, les plantes autòctones, l'observació d'ocells i de nius de ratpenats, orenetes i altres espècies autòctones (mussols, etc...)

3. Mobilitat

Es important informar als estudiants, el professorat i al personal de gestió i serveis de les conseqüències negatives que provoca l'ús del vehicle privat. Per tant s'ha de limitar l'accés d'aquest tipus de vehicle al centre i promocionar l'ús del transport públic, l'ús de la bicicleta garantint l'aparcament d'aquestes dins del centre i també afavorir l'ús del transport privat compartit. També s'ha de crear i desenvolupar la Xarxa de camins a peu carril bici, i establir el Programa de seguretat viària guiat per professionals, ja que molts cops és el personal del centre que es posa a fer tasques viàries.

4. Energia i canvi climàtic

Els edificis del món educatiu han de complir amb la llei pel que fa a NBE (norma bàsica d'edificació), el disseny de les instal·lacions han de permetre estalvi de recursos i energia, com per exemple, permetre treballar amb llum natural durant el dia. A més s'ha d'invertir amb tecnologia per tal de dotar als edificis de sensors de moviment per activar/desactivar l'enllumenat i arribar a crear edificis autònoms energèticament i climàticament.

5. Aigua

Com accions pròpies dels centres docents i campus universitaris correspon entre altres l'estalvi d'aigua. Entre altres accions es que es poden dur a terme, cal destacar les accions de regar els patis amb aigua pluvial i recollir-la per altres usos i el reciclatge d'aigües grises del centre.

6. Residus

Des dels centres i campus s'han de dur a terme les següents accions pel que fa a residus:

- Recollida selectiva i integrada a la recollida municipal
- Formació del personal no docent
- Reducció de residus en general, sobretot en l'origen
- Eliminar productes de neteja nocius
- Ampliar la recollida de residus a tots els centres educatius
- Recollida especial per als residus dels laboratoris

7. Salut

S'ha de vetllar per tenir un entorn acadèmic saludable, es important per tant l'eliminació d'antenes, de soroll i de la xarxa elèctrica per tal d'evitar camps electromagnètics. També cal canviar certs processos per tal de fomentar els hàbits saludables, com passar del càtering a una cuina pròpia del centre, la supressió de les màquines de vending.

També es important tenir en compte la salut emocional del professorat, pas i de l'alumnat del centre o campus. Es poden organitzar de forma regular reunions de debriefing, de problemes sorgits, etc.

8. Producció i consum sostenibles

Establir criteris de compra sostenible ha de ser una acció troncal a cada centre, a més s'ha de crear un catàleg de productes per la compra sostenible i centralitzada del centre.

9. Equitat i inclusió social

Des dels centres i concretament dins l'apartat de vida de campus - vida de centre, es poden dur a terme diverses accions pel que fa a l'equitat i l'inclusió social. Es pot d'afavorir la participació de les famílies en l'àmbit del centre, es pot començar per fer una difusió del que es fa al centre a aquestes demanant la seva participació en tallers, reunions i xerrades, promovent així la socialització de famílies emigrades, s'ha de fer una difusió dels treballs i les accions dels centres a les famílies requerint la seva participació. D'una manera general els centres podrien esdevenir un ens unificador de projectes d'inclusió, mediació i sostenibilitat.

10. Sensibilització

Són diverses les accions que es poden dur a terme des de la gestió dels centres pel que fa a aquest subàmbit, tan en relació al professorat, als alumnes i al pas.

- Afavorir la formació del professorat
- Afavorir el compromís de l'equip docent en el projecte educatiu de centre
- Reforçar positivament les bones pràctiques ambientals
- Comunicació d'un pla educatiu que justifiqui les accions ambientals del centre
- Implicar de manera igual al personal docent i al no docent
- Incloure la formació per a la Sostenibilitat de forma transversal
- Reforçar la cooperació amb els programes d'altres Universitats en el marc del Grup de Treball de Qualitat ambiental i Desenvolupament Sostenible de la CRUE.
- Crear un entorn web per promoure la col·laboració entre ciutadans i estudiants d'arquitectura en els processos d'anàlisi i transformació.
- Mantenir cert nivell d'excepcionalitat en les activitats regulars de sensibilització, ja que això ajuda a activar les conductes ecològiques responsables, com ostren els estudis de la Xarxa Edusost.cat

11. Governança

L'educació Ambiental ha de ser una feina central de la política educativa. Els centres han de participar en el procés de decisió del territori i han de col·laborar en les accions que es portin a terme. Crear vincles i taules bilaterals entre representants de centres i la governança ha de ser una acció fonamental en aquest subàmbit

Docència

En aquest apartat s'hi ha recollit les accions educatives que es donen en el context de l'aula i s'ha fet diverses propostes per tal de fer-les més sostenibles. S'han tingut en compte les relacions professor – alumne i entre els propis alumnes.

Per tal d'establir un cert ordre, s'ha creat tres apartats corresponents a cada etapa evolutiva dins els sistema educatiu.

Infantil/Primària

En aquesta primera etapa del món educatiu es el moment adequat per que des de bon principi, es creïn mecanismes per implicar les famílies en el procés educatiu. També es creu important crear des dels primers cursos, un espai educatiu experimental d'aprenentatge, on es potenciïn els ensenyaments en sostenibilitat per tal de començar a crear un model educatiu on totes les accions en sostenibilitat estiguin integrades en el currículum.

S'ha d'establir un Pla de Qualitat per fer l'ensenyament més participatiu i autònom i potenciar la transversalitat i el pensament sistèmic.

Es creu apropiat en aquesta etapa de primària, començar a estructurar l'educació per cicles per donar més continuïtat a l'aprenentatge de la sostenibilitat i potenciar el territori, emprant recursos propers i projectes comuns per tal de vincular-los també a diferents centres docents.

Secundària/Batxillerat

En aquest nivell educatiu es duen a terme molts tallers i activitats de recerca amb els alumnes, seguint amb aquea format es creu convenient plantejar tallers i cursos per motivar, ensenyar habilitats, valors i principis en l'educació per a la sostenibilitat als alumnes i al professorat, de forma que els ensenyaments que aquest últims impartiran portin implícita la competència de la Sostenibilitat.

L'etapa de secundària es adient per promoure l'elaboració i la difusió de materials de sostenibilització curricular basats en l'activitat de recerca i promoure l'oferta de premis per als treballs de recerca vinculats a la sostenibilitat. També durant els cursos s'haurien de realitzar proves pilot d'ambientalització curricular per tal de trobar errors i potencialitats alhora de la implementació.

També s'ha de tenir en compte el disseny de material pedagògic d'àmbits concrets però amb visió holística pel que fa a la sostenibilitat, realitzar cursos de formació en sostenibilització curricular destinat al professorat i la edició del fulletó Recursos per introduir la Sostenibilitat als programes formatius.

Universitat

Al finalitzar l'etapa universitària, l'estudiant encetarà aviat l'etapa laboral. Els seus comportaments i hàbits en aquesta nova etapa tindran un fort vincle amb les assolits i desenvolupats durant tota l'etapa educativa. La universitat es l'últim esglaió dins el món de l'educació formal, per tant, pel que fa al desenvolupament sostenible, es creu fonamental fer un gran esforç tant en les competències en sostenibilitat, com pel compromís social, per tal que l'estudiant adquireixi, mantingui i generalitzi aquests valors a totes les facetes de la seva vida. Cal començar doncs per l'avaluació de la competència en Sostenibilitat i el Compromís Social en les titulacions universitàries. Hi ha d'haver a la llarga, una acreditació de les titulacions universitàries sempre que incloguin la Sostenibilitat com a part integrant del currículum. Per tant es necessari vincular el pressupost de la Universitat a aconseguir competències en l'ensenyament de Sostenibilitat i elaborar recursos pedagògics per a la universitat, per tal que els alumnes en el futur puguin validar processos educatius del Desenvolupament Sostenible en la vida professional.

Pel que fa al professorat cal incentivar-los perquè incloguin en els seus ensenyaments competències en Sostenibilitat i Compromís Social. Així que es necessària una formació específica del professorat en Educació per a la Sostenibilitat.

S'adjunten a continuació certs punts extrets de la jornada Universitats i Canvi Climàtic dins el marc de la Convenció Catalana del Canvi Climàtic que es creu que són de vital importància dins el present subàmbit:

- Adoptar el document de Directrius per la Sostenibilitat Curricular aprovat per l'assemblea general de la CRUE el 27 d'octubre de 2005.
- Avaluar la sostenibilització dels programes de grau per mitjà de metodologies de tipus tant qualitatiu com quantitatiu.
- Constitució de l'Observatori sobre Educació en Enginyeria i Desenvolupament Sostenible i elaboració d'un informe bianual sobre l'estat de la situació a nivell mundial.
- Crear e-Àmbit, un espai virtual de recursos d'Ambientaltzació Curricular per a la Tecnologia.
- Crear una línia específica de sostenibilització en les convocatòries d'ajuts a projectes d'innovació docent.
- Fer un anàlisi entre l'oferta i la demanda de formació contínua en sostenibilitat a la universitat periòdicament.

- Incloure el desenvolupament humà sostenible en els continguts de la primera classe a la universitat.
  - Incloure informació sobre sostenibilitat en el programa d'acollida del PDI.
  - Incloure la sostenibilització curricular en les activitats de les Unitats de Suport a la Docència.
  - Informar periòdicament al PDI sobre possibilitats/oportunitats de la recerca en sostenibilitat en l'àmbit nacional i internacional.
-
- Desenvolupar projectes interunitversitaris i interdisciplinaris de recerca i innovació en educació per la sostenibilitat a nivell universitari.
  - Creació d'una Llei Catalana d'Universitats que inclogui obligatori la formació mínima (ECTS) en Sostenibilitat a tots els titulats catalans.
  - Al nou PDI obligació de rebre formació en educació per a la Sostenibilitat
  - Acreditació i promoció de PDI vinculada a EDS

Respecte a l'educació no formal cal reconèixer la important tasca que ha desenvolupat fins al moment en l'educació ambiental i crear vincles sòlids amb les estratègies desenvolupades des de l'educació formal creant espais i temps en el territori, establint accions significatives, contextualitzades i amb autonomia per l'alumnat.

CONCLUSIONS DE LA JORNADA

Totes les accions i propostes recollides en aquest informe s'han de considerar conclusions de la jornada donat que són fruit del debat entre els assistents o fruit de la síntesi de les aportacions individuals.

El debat també es va vincular a diferents aspectes sobre el desenvolupament sostenible i la seva relació amb el món educatiu.

Pel que fa a la Universitat es van debatre principalment dos temes:

1) La inclusió del desenvolupament sostenible en els estudis universitaris i especialment en el marc de les adaptacions curriculars al procés de Bolònia. Algunes universitats catalanes ja han començat amb aquesta integració i podran servir d'exemple a la resta.

Caldrà seguir el procés per veure el grau d'assoliment al qual s'arriba.

En aquest sentit la Xarxa de Recerca en Educació per a la Sostenibilitat està impulsant diversos projectes per seguir d'aprop aquest procés i una nova jornada de treball sobre la sostenibilització dels currículums universitaris.

2) Tots els docents universitaris van estar d'acord en que cal un major reconeixement a la tasca de la recerca en sostenibilitat per tal de promocionar i d'aconseguir els reconeixements a la investigació.

Pel fa a la resta de nivells educatius, primària i secundària, hi ha dues conclusions principals:

- 1) Cal continuar la tasca d'integrar del desenvolupament sostenible en els currículums, especialment en el cas de l'ESO, el Batxillerat i molt especialment en els cicles formatius de grau mitjà i superior.
- 2) Cal augmentar la vinculació entre l'educació formal i l'educació no formal especialment a partir e projectes d'àmbit local.

En aquest dos darrers punts tots els participants van coincidir en que l'Escola Catalana gaudeix d'una bona salut i ha dedicat esforç i dedicació a l'educació ambiental però no cal abaixar la guàrdia.

En quant a l'àmbit de docència les principals necessitats que s'han extret de la Jornada són:

- 1) Vincular les qüestions de sostenibilitat en el context social on es desenvolupa la docència. En aquest aspecte la principal limitació que ens trobem és que la normativa no facilita la vinculació de la sostenibilitat en el context social. Per solucionar això cal canviar les formes de treball del personal docent premiant aquest nou enfocament.
- 2) Interrelacionar aspectes i coneixement de les diferents matèries amb la sostenibilitat. Les limitacions en l'estructura curricular, els currículums fragmentats i la manca d'espai impedeix aquesta necessitat. Una possible solució és canviar la metodologia docent incentivant tècniques didàctiques que tenen la finalitat transversal de la sostenibilitat.

3) Vinculació entre nivells docents. Aquí els professors es troben amb el desconeixement de tècniques pedagògiques i el funcionament d'altres programes i cicles educatius. Les solucions plantejades són la creació de grups de treball intercicle i la difusió dels mateixos i buscar interaccions entre itineraris docents i sostenibilitzar matèries no reglades.

Totes aquestes solucions no portaran cap a un final desitjat ni cap al nou paradigma de l'Educació per a la Sostenibilitat si abans els docents, mestres, professors, pedagogs i didactes en general, no assimilen la Sostenibilitat com a eix fonamental de les seves pràctiques docents.